

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

לקבלת גליון שבועי במייל: y.b.daskal@gmail.com
כל הזכויות שמורות ©

מס' גליון שפה

ביאור בינת החכמה על "משך חכמה"
מאת: יצחק בירך דסקל, טל: 052-7611435

בס"ד פרשת נשא, תש"פ

פרשת נזיר, פיסקאות כא - כח

שיש ענין נזירות שמשון, שהוא על ידי מלאך, ואחרי זה, אם קיבל נזירות שמשון, הוא כנודר לקבל נזירות על דעת המלאך, ומקבל אופן נזירות שהוא על פי דעת המלאך, וכמו שהאריך המוהרי"ט בשו"ת (יורה דעה, כד). ולכן נזיר שמשון אסור בשתיית יין ובתגלחת, ומותר לטמא למתים (נזיר ד, א), לכן אמר הזיר, שהוא מזיר את עצמו, פרט לנזירות שמשון שהוא על ידי המלאך, מותר לטמא למתים. ועיין רש"י מכות דף כב, א ודו"ק².

את הנזירות במלאך של שמשון מותר לטמא למתים, וכמו שהאריך בזה המהרי"ט בשו"ת (יורה דעה, כד).

ובזה מבואר היטב שינוי הלשון, דבתגלחת ויין כתוב נזרו, שזה הוא מהותו של כל נזיר להיות אסור בתגלחת וביין, בין אם מקבל על עצמו להיות נזיר על דעת עצמו, או על דעת המלאך, לכן כתוב בלשון החלטי, "נזרו", שהוא קנינו ומהותו של הנזיר. אבל להיות אסור להטמא למתים, אין זה אלא אם מקבל על עצמו נזירות על דעת עצמו, שלא על דעת המלאך, לכן כתוב "הזירו", שהזיר את עצמו על דעת עצמו, ולא דעת המלאך, שאם הזיר על דעת המלאך, מותר לטמא למתים. [נמצאנו מקור בתורה למושג נזירות שמשון שמוותר להטמא למתים, וכן טעם מדוע מותר לטמא למתים].

ורש"י במכות (כב, א) רמז לזה שחלות נזירות שמשון היא על ידי המלאך, שכתב על מה שהקשו בש"ס וכי נזיר שמשון אסור להטמא למתים, וז"ל "נזיר שמשון בר טמויי למתים הוא - כלום אסור הוא להיטמא למתים, אדם שמקבל נזירתו ע"י מלאך" ע"כ, הנה כתב רש"י שמקבל נזירותו על ידי מלאך, והוא תמוה קצת, דאין היום מי שמקבל נזירותו על ידי מלאך, אלא נתכון שמקבל על עצמו את הנזירות, על דעת הנזירות שהמלאך הזיר את שמשון, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: הטעם שבאיסור תגלחת ויין כתוב "נזרו", ובאיסור טומאת מת כתוב "הזירו" - כיון שאיסור תגלחת ויין הוא מהות הנזיר, שהוא קנינו ומהותו של הנזיר, וזה "נזרו" כמו

[כא]

(ו, ו) פל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא:

מדוע באיסור תגלחת ויין כתוב "נזרו", ובאיסור טומאת מת כתוב "הזירו"

(ו, ו) כל ימי הזירו לה'. הנה נזרו הוא מלת קנין, כמו שורו וחמורו, אולם הזירו הוא מפעיל, שמזיר את עצמו. והתבונן, שלענין תגלחת (פסוק ה) ולענין שתיית יין (פסוק ד) אמר כל ימי נזרו, ולענין טומאה למתים יאמר כל ימי הזירו, כו'. והכוונה,

¹ [כא] (ו, ו) פל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא ע"כ, ויש לדקדק, מדוע שינה הכתוב בלשונו בין איסור תגלחת ויין לטומאת מת, דתגלחת ואיסור שתיית יין כתוב "נזרו", דכתיב (ד) פל ימי נזרו מפל אשר יעשה מגפן היין מתרצנים ועד ג' לא יאכל: (ה) פל ימי נזרו תער לא יעבר על ראשו" ע"כ, וכאן, על טומאת כתוב "הזירו". אבל הביאור בזה, דלשון "נזרו" משמעו קנינו ומהותו, כמו שורו וחמורו, אבל לשון "הזירו" משמעו מפעיל, שמזיר את עצמו.

והנה אין לך נזיר שמוותר בתגלחת ויין, אבל יש לך נזיר שמוותר בטומאת מתים, והוא נזיר שמשון (נזיר ד, א). והטעם שנזיר שמשון מותר לטמא למתים, אף על פי שהתורה אסרה על נזיר לטמא למתים, מפני שנזירות שמשון היתה על ידי מלאך, שאמר לאמו של שמשון שיהיה אסור ביין ותגלחת, דכתיב (שופטים יג, ג-ה) (ג) וַיֵּרָא מְלָאךְ ה' אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲנֵה נָא אֶת יְלֶדְךָ וְלֹא יִלְדֶת וְהָרִית וְיִלְדֶת בֵּן: (ד) וַעֲתָה הַשְּׂמֵרִי נָא וְאַל תִּשְׁתִּי יֵינן וְשִׁכְרֵךְ וְאַל תֵּאֲכָלִי כֹל טָמֵא: (ה) כִּי הִנֵּה הָרָה וְיִלְדֶת בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נִזְיֵר אֲלֵהֶם יִהְיֶה הַנְּעִר מִן הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים", אבל במתים לא אסרה המלאך, ואמרו בגמ' (שם) שיש קבלה לחז"ל, ששמשון היה נטמא למתים.

וחלות נזירות שמשון היא, שנוזר לקבל על עצמו את סוג הנזירות על דעת המלאך שנוזר את שמשון, לכן אינו מטמא למתים, דלא אסרה תורה לנזיר להטמא למתים, אלא אם כן מקבל על עצמו נזירות מעצמו, אבל אם תולה

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

פסח, דאם לאחר חצות, אז אינו מטמא לקרובים, כמבואר בזבחים ק, א. לכן קא משמע לן דלא יטמא, וזה כאילו אמר (פסוק ו) כל ימי הזיר לה' כו' במותם לא יטמא, שאף אם הזיר עצמו בשעה שמתו, גם כן לא יטמא. ודו"ק⁴.

[כג - המשך]

מדוע לא כתוב בכהן גדול "במותם"

(ו, ז) ובספרי⁵ (פיסקא כו) במותם אינו מטמא, אבל מטמא הוא בנגעם וזיבתם. ומשום הכי לא כתיב בכהן גדול (ויקרא כא, ב)

פסח, אם מת לו מת לאחר חצות, שכבר חל עליו חיוב קרבן פסח, זורקין עליו את דם קרבן פסח ואוכל לערב, דדחו רבנן דבריהם מפני מצות עשה של קרבן פסח, אבל אם מת לו מת לפני חצות נדחה לפסח שני [א.ה.ו.אף על פי שטומאת אונן בלילה דרבנן היא, וכאן הוא דין תורה, מכל מקום מצאנו הבדל בין אם קדמה טומאה ללא קדמה טומאה].

⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "במותם", לספרי, ללמד שדוקא על טומאת מיתה לא מטמא, אבל מטמא לזיבתם ולנגעם. ואפשר לפרש דבא ללמד, שאפילו אם קדמה מיתתם לזירותו לא יטמא להם, אע"פ שטומאת קרובים מצוה היא.

[כג - המשך]

⁵ [כג - המשך] נתבאר בפסקא כב על פי הספרי, דילפינן בגזרה שוה, שגם כהן גדול אינו מטמא לקרובים דוקא טומאת מת, אבל מטמא לנגעם וזיבתם. אבל יש לדקדק מדוע כתוב בכהן גדול (ויקרא כא, ב) "כי אם לשארו הקרב אלו לא יטמא ולקבנו ולקבתו ולקחיו", ולא כתוב "במותם" ללמד שאינו מטמא אלא לטומאת מת.

אבל הביאור בזה, דאינו דומה נזיר לכהן גדול, דכהן גדול אם יטמא לנגעם יהיה אסור לאכול קדשים ותרומה ולהכנס למקדש, לכן לא כתבה תורה בפירוש במותם ללמד שלנגעם מותר, כי אין זה היתר ממש, דבאמת אינו ראוי לכהן גדול שיטמא לנגעם, לכן סמכה תורה רק על הגזרה שוה שמותר, אבל לא כתבה בפירוש, ללמד שראוי להזהר בזה.

[כב]

(ו, ז) לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ וְלְאָחִיו וְלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נִזְרָא לָאֱלֹהִים עַל רֵאשׁוֹ:

מדוע כתוב "במותם"

(ו, ז) לאביו כו' לא יטמא במותם כו'. הנה בכהן גדול גם כן רק במותם לא בנגעם כו' (ספרי, פסקא כו)³. ונראה, דקא משמע לן דאף דטומאת קרובים מצוה (זבחים ק, א), ואם מת האב ונדר אחר זה בניזיר, הרי המצוה קדמה, וסלקא דעתין, דהוי כמצות

"שורו" "חמורו". אבל להטמא למתים, הוא רק אם מקבל על עצמו נזירות על דעת עצמו, שלא על דעת המלאך דהוא נזיר שמשון, לכן כתוב "הזירו", שהזיר את עצמו על דעת עצמו, ולא דעת המלאך, שאם הזיר על דעת המלאך, מותר לטמא למתים.

[כב]

³ [כב] (ו, ז) לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ וְלְאָחִיו וְלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נִזְרָא לָאֱלֹהִים עַל רֵאשׁוֹ ע"כ. יש לדקדק, מדוע כתוב "במותם", ופירשו חז"ל בספרי (פסקא כו), דבא ללמד, שדוקא על טומאת מיתתם אינו מטמא, אבל מטמא לטומאת נגעם וזיבתם, וכן בכהן גדול דרשו בספרי שם שמטמא לנגעם וזיבתם. זה דרך דרש.

אבל יש לפרש גם בדרך פשט, דבא הכתוב ללמד, דאם לאחר שמתו אביו או אמו נדר בניזיר, הוה אמינא כיון דלטמא לקרובים מצוה היא (זבחים ק, א), לכן דוקא אם נזירותו קדמה למיתתם נדחת מצות טומאה לקרובים, אבל אם קדמה מיתתם לנזירותו, כגון שלאחר שמתו נדר בניזיר, הוה אמינא דתדחה נזירותו ויטמא להם, קא משמע לן קרא, שאפילו אם קדמה מיתתם לנזירותו לא יטמא, וכך פירוש הכתוב, "כל ימי הזיר לה' (פסוק ו), אפילו שהזיר כו' במותם", כשכבר מתו, לא יטמא להן.

ומצאנו הבדל בין קדמה טומאה ללא קדמה טומאה לעניין קרבן פסח (זבחים, שם), דאונן מהתורה מותר באכילת קדשים בלילה לאחר הקבורה, אבל מדבריהם אסור, ואם מת לו מת ולא נטמא לו, אבל היה אונן בערב

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

[כד]

(ו, ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה':

מה בא הכתוב ללמד שכל ימי נזרו קדוש הוא לה'

(ו, ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה'.⁷ פירוש, אל תדמה שרק בפעולותיו יתקדש, אבל בעצמותו אינו קדוש, לכן אמר כל ימי

הכתוב ללמד בזה, הא כבר כתיב בפסוק הקודם "פי נזר אלהיו על ראשו", ועוד ומה הוא הלשון "קדוש הוא לה'". ב. מדוע כתוב פסוק זה כאן לפני דין כהן שנשטא במת. ג. מדוע נזיר שנשטא מביא קרבן לכפר על הנפש (פסוק יא), ומשמע דצריך כפרה שנשטא, הרי מפורש בכתוב שהטומאה לא באה מחמת אי זהירות בטומאת מת, דהא כתיב "יְכִי יְמוֹת מֵת עָלָיו פְּתַע פְּתָאם וְטָמְא רֹאשׁ נְזָרוֹ". ד. וביותר תמוה, דהא מפורש בריש פרק ז' דנזיר [א.ה. בנדפס בריש נזיר, וכנראה שיש טעות סופר וצ"ל בריש כה"ג ונזיר, או ז' דנזיר] (מז, א) דנזיר מטמא למת מצוה, ואפילו אם נטמא למת מצוה חייב קרבן כמבואר שם, והרי לא רק שלא אשם בזה, אלא נטמא במצות התורה, אם כן מדוע יביא קרבן לכפר על הנפש שנשטא.

אבל הביאור בזה, דבאה התורה להקדים לפרשת נזיר טמא טעם שמביא קרבן, שלא תאמר שהוא בגלל שלא נזהר בטומאת מת, אלא דקדק הכתוב ללמד שאפילו אם מת עליו מת פתאום, שבודאי לא היה צריך להזהר בזה גם כן חייב להביא קרבן, לכן כתבה תורה, שדע לך, שהנזיר כל ימי נזרו קדוש הוא לה', והכונה בזה, שלא תאמר שבעצמותו אינו קדוש, אבל הוא קדוש בפעולות שנוזר את עצמו מיין ותגלחת ומתים, ועל הפעולות הללו נקרא קדוש, שכיון שפרש מהדברים הללו הוא קדוש, אבל לא בעצמותו, לכן כתבה תורה "קדוש הוא לה'", "כי הוא נעשה קדוש בעצמותו ונשגב במעלתו, כיון שהוא נפרד מן התאוות ונבדל מן המותרות, ונזהר מכל אלה, הוא נעשה זך בחומריותו ונעלה בעצמותו".

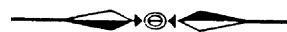
ומטעם זה אף על פי שהיה אנוס כשמת עליו מת פתאום, צריך להביא קרבן כפרה, והקרבן אינו על זה שנשטא, אלא על זה שמת איש באוהלו, שכיון שהוא איש קדוש, היה צריך לבקש רחמים שלא יקרה דבר כזה, כמו שאמרו במכות (יא, א) מדוע רוצח בשוגג גולה לעיר מקלט עד שימות הכהן הגדול, מה חטא הכהן הגדול שהרוצח מצפה מתי ימות, ואמרו, כיון שהיה לו לבקש רחמים על דורו שלא יהיו רוצחים ולא ביקש. ומה שכתוב בתורה

במותם, אף דיליף מגזירה שוה, משום שלא רצה להראות לו ההיתר, דאם יתטמא, הלא אסור לאכול בקדשים ותרומה ולכנוס למקדש. ואולי כהן גדול, דכל השנה כוליה לדידיה כרגל דמי [מועד קטן, פרק ואלו מגלחים יד, ב] אסור כישראל ברגל, דיליף מובנבלתם לא תגעו (ויקרא יא, ח) [פרק קמא דראש השנה טז, ב]. לכן לא כתבה רחמנא גביה בהדיא במותם, ורק יליף מגזירה שוה. ודו"ק⁶.

ויתכן, שלא רק שראוי להזהר, אלא באמת אסור לכהן גדול להטמא לזיבתם ולנגעם, דגרסינן בראש השנה (טז, ב) "אמר רבי יצחק: חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, שנאמר (ויקרא יא, ח) ובנבלתם לא תגעו. תניא נמי הכי: ובנבלתם לא תגעו, יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה - תלמוד לומר (ויקרא כא, א) אמר אל הכהנים בני אהרן, בני אהרן מוזהרין, בני ישראל - אין מוזהרין. והלא דברים קל וחומר: ומה טומאה חמורה - כהנים מוזהרין, ישראלים אינן מוזהרין, טומאה קלה - לא כל שכן! אלא, מה תלמוד לומר ובנבלתם לא תגעו - ברגל" ע"כ.

הנה מבואר שיש איסור לישראל להטמא ברגל, ואמרו במועד קטן (יד, ב) דכהן גדול כל השנה דינו כישראל ברגל, דכהן גדול מקריב אונן כל השנה, וישראל אינו משלח קרבנותיו בכל השנה אונן אלא ברגל. ולפי זה יש לומר, שכמו שישראל אסורים להטמא ברגל, כמו כן כהן גדול אסור להטמא כל השנה בכל טומאה, לכן לא כתבה תורה במותם אצל כהן גדול, דבאמת אסור להטמא, אבל אם נטמא אינו עובר בלאו, לכן סמכה תורה רק על גזרה שוה, ללמד שאינו עובר בלאו, אבל איסור יש לו כישראל ברגל. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב "במותם" בפירוש בכהן גדול ללמד שמוותר להטמא לנגעם וזיבתם, דבאמת אין ראוי לו ליטמא, שעל ידי זה יהיה אסור לאכול קדשים ותרומה ולהכנס למקדש. ויתכן, שאפילו איסור יש לכה"ג ליטמא, כישראל ברגל שחייבים להטהר, כך כה"ג חייב להטהר כל השנה.

[כד]

⁷ [כד] (ו, ח) "כל ימי נזרו קדוש הוא לה'" ע"כ. ויש לדקדק: א. מה בא

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

(ו, יב) והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו¹¹. שלא תאמר, כי הוא קנס על אשר טמא את עצמו, שיספור הימים הראשונים, וכמו שמצאנו לחכמים שקנסוהו בזה, יעוין סוף פרק ב דנדרים (כ, א) עד שינהוג בו איסור כימים כו', לזה אמר כי טמא, שנזרו הוא טמא בשם דבר, לא טימא מענין פיעל, שאף אם באונס מת המת עליו (פסוק ט), גם כן ימים הראשונים יפלו, אף שלא פעל מאומה בענין הטומאה. ודו"ק¹².

[כז]

(ו, יג) וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד:

מדוע כתוב "יביא אותו", היה לכתוב "יבוא"

לשון שנטמא מעצמו, והרי הוא טימא את עצמו, והיה לכתוב "כי טימא נזרו".

אבל הביאור בזה, דבכונה גדולה לא כתוב "כי טימא נזרו", דהיה משמע שבגלל שטימא את נזרו קנסוהו שיפלו הימים הראשונים, כמו שמצאנו קנס כזה בחז"ל בנדרים (כ, א) "דתניא: מי שנזר ועבר על נזירותו, אין נזקקין לו עד שינהוג בו איסור כימים שנהג בהן היתר" ע"כ, לפיכך דקדק הכתוב לומר, שהטעם שנפלים ימיו אינו מפני קנס, שטעה לומר, שאם היה נטמא באונס, לא יפלו ימיו, אלא הטעם הוא מפני שנזרו טמא, שאף באונס, אם מת עליו מת פתאום, כדכתיב בפסוק ט, גם כן יפלו ימיו הראשונים, אף שהוא אנוס ולא פעל מאומה בענין הטומאה. [ועיין בפסקא כד, שמבאר רבינו מדוע נזיר שנטמא באונס נופלים ימיו]. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹² תמצית דבריו: הטעם שכתוב כי טמא נזרו, ולא כתוב כי טימא נזרו, ללמד, שאין נופלים ימיו בגלל קנס שטימא נזרו, אלא מפני שנזרו טמא, אפילו הוא אנוס.

[כז]

[כו]

(ו, יב) והזיר לה' את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו:

יש לדקדק מדוע כתוב כי טמא נזרו ולא כי טימא נזרו

ליסטים, אז מגלח ביום השביעי לטומאתו, שהוא יום טהרתו, לכן כתוב "יגלח" לשון שעולה על הנזיר עצמו. ב. "ביום השביעי יגלחנו" זה דין ב', שלפעמים אינו מגלח ביום טהרתו, אלא ביום השביעי לתגלחתו, שגילחווהו לסטים. וזה הפירוש ביום השביעי – לתגלחתו – יגלחנו, לכן כתוב "יגלחנו" שעולה על התגלחת, שצריך למנות שבעה בימים בשבילה. ולפי זה מיושב היטב כל הדקדוקים בדרך נפלאה ביותר, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: טעם כפל הלשון "יגלח ראשו ביום טהרתו", "ביום השביעי יגלחנו" – כיון שיש שני דינים: א. לגלח ביום השביעי לטומאתו, שהוא יום טהרתו. ב. לגלח גידול שער של שבעה ימים, ואם גילחווהו ליסטים בתוך שבעה ימים, סופר שבעה ימים לתגלחתו, אפילו שכבר נטהר, ורק לאח"כ מגלח תגלחת נזיר טמא, וזה הפירוש "ביום השביעי" – לתגלחתו – יגלחנו.

[כו]

¹¹ [כו] (ו, יב) "והזיר לה' את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו" ע"כ. יש לדקדק, מדוע כתוב "כי טמא נזרו"

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

נזכר בתורה בהדיא, והוא, משום שעיקר הנזירות, הוא כמו שאמר (פסוק ב) נזיר להזיר לה', וביאר שמעון הצדיק (נדרים ט,

נדר נזיר להזיר לה" ע"כ.

הנה החידוש בדברי שמעון הצדיק, שמפרש שעיקר הנזירות היא נזיר לה', כמעשה של הרועה מהדרום, ולא רק מתגלחת ויין וממתים, אלא עיקר נזיר אמיתי הוא זה שגודר עצמו מהתאוות והגאוה והמתרות, לכן כתוב "להזיר לה" ש"עיקר הנזירות יהיה להיות מובדל מכל הדברים שמונעים מהאדם להיות דבוק בה'. ובוה מתורץ מדוע לא כתבה תורה זמן נזירות שלושים יום, דבאה התורה לרמז לנו, שעיקר הנזירות היא להזיר לה' כמבואר, לכן באמת אין לזה זמן, אלא כל אחד ישער בנפשו אם זמן זה יספיק לגדור כחות יצרו, אז די בשלושים או במאה, הכל לפי מה שהוא אדם. הנה נתבאר לנו מדוע כתוב להזיר לה', ומדוע לא כתוב זמן הנזירות בתורה. [א. ה. לתוספת ביאור, יש לעיין מה שכתב רבינו לעיל בפסקא כד, שהנזיר אינו קדוש בגלל פרישותו מיינ תגלחת ומתים, אלא שמהותו היא קדושה, שנבדל מהחומר. עיין שם, והולך כאן רבינו לשיטתו].

ועל פי זה יתבאר היטב מדוע שינה הכתוב לכתוב בלשון גוף שלישי "יביא אותו", ללמד, מה היא הבחינה שידע הנזיר שנגמר שלמותו ומעלתו, ושהיצר לא יוליך יטעה אותו, והתאוה לא תטעה את השכל, זה ידע כאשר ירגיש בנפשו, שכשהוא מסתכל על עניני עצמו הגשמיים, הוא כמו שמביט על פעולות אחרים, ולבו נשלט לגמרי תחת שכלו, ואינו חושש שחשק הלב יטה אותו ליטול מהנאות העולם הזה מותרות, רק אז יהיה בטוח בעצמו שיכול לקחת מהנאות העולם במזג הראוי, ולא יבוא למותרות. וזה ביאור הכתוב: אימתי יהיה מלאות ימי נזרו – כאשר יביא אותו – שירגיש שבכל עניני העולם הזה, הוא כמביט על חומריות העולם מהצד, ואינו חושק כלל להם, אלא שוקל במאזני השכל כמה ליטול מכל דבר.

ואם תאמר, מדוע בכלל צריך להביט בכלל על הנאות העולם הזה, הרי ראוי לגמרי שלא ליטול מהנאות העולם הזה, ומדוע צריך את משקל השכל לשקול כמה לקחת מהנאות העולם הזה. זה אינו נכון, דהקדוש ברוך הוא ברא את עולמו שיהיה האדם מעורב בין הבריות, וכונת הבורא יתברך שיהנו מהעולם, אבל רק בגדר רפואה, שאדם יודע שאינו נוטל אלא כמות הצריכה לו, ואם יטול יותר מסתכן בנפשו, או שאם יטול פחות גם יסתכן בנפשו, כך הוא ממש בכל דברי העולם הזה, מצוה לקחת הנאות העולם הזה, אבל אך ורק בדיוק כמה שצריך לא יותר ולא פחות, ומטעם זה אמרו חז"ל (נדרים

ו, יג) ביום מלאות ימי נזרו יביא אותו¹³. וכי אחרים מביאים אותו, והלא הוא מביא את עצמו ספרי (פסקא לב). הנה זמן הנזירות לא

¹³ [כז] (ו, יג) "וְזָאת תִּזְכֹּר תְּזַכֵּיר בְּיוֹם מְלֹאת יָמֶיךָ וְנָזַרְוּ אִתּוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" ע"כ. ויש לדקדק, מה הוא לשון "יביא אותו", היה לומר "יבוא". וכבר עמדו בזה רבותינו בספרי (פסקא לב) וז"ל "יביא אותו, וכי אחרים מביאים אותו, והלא הוא מביא את עצמו. זו אחת משלש אתים שהיה ר' ישמעאל דורש בתורה. כיוצא בו אתה אומר, והשיאו אותם עון אשמה (ויקרא כב, טז) וכי אחרים משיאים אותם, והלא הם משיאים את עצמם. כיוצא בו אתה אומר ויקבור אותו בגיא (דברים לד, ו), וכי אחרים קברו אותו, והלא הוא קבר את עצמו, אף כאן אתה אומר יביא אותו, הוא יביא את עצמו, ואין אחרים מביאים אותו" ע"כ.

הנה רבותינו בספרי פירשו, דביאור הכתוב הוא, שיביא את עצמו, ומביא הספרי שלושה מקומות ששינה הכתוב לכתוב בלשון גוף שלישי. אבל מכל מקום פשט הכתוב קשה, מדוע באמת שינה הכתוב ולא כתוב "יבוא", וזה שמצאנו בג' מקומות לא מתרץ מה הטעם ששינה הכתוב מלכתוב פשט הכתוב כפשוטו, [ואין הכי נמי שבכל המקומות הללו מבאר רבינו מה הטעם ששינה הכתוב].

אבל הביאור בזה, בהקדים מה שיש עוד לתמוה, דהנה תנן "סתם נזירות שלושים יום" (נזיר ה, א. לא, א), דהיינו שאם אינו מפרש כמה ימים יהיה נזרו, סתם הוא שלושים יום, שכך קבלו חז"ל, אבל אין לזה מקור בתורה, וצריך טעם מדוע באמת לא כתוב בתורה שסתם נזירות היא שלושים יום. ועוד יש לדקדק על הכתוב (פסוק ב) "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנֹדֵד נֹדֵד נֹזֵר לְהִזְיֵר לָהּ", כיון דכתיב לנדוד נזיר, די בכך, ומה פירוש המשך הכתוב "להזיר לה".

אבל הביאור בכל זה, בהקדים הא דתניא בנדרים (ט, ב) "תניא אמר (רבי) שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד, פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בכבואה שלי ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה העבודה שאגלחך לשמים, מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדוד

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

[כח - המשך]

עוד פירוש, מדוע כתוב "יביא אותו"

ועל¹⁵ פי הפשט, יתכן לומר שיביא את נזרו, והוא נזר שלו, הוא השער שעליו נזר אלקיו (פסוק ז), וזה אמר שיביאנה פתח אהל מועד, אבל אם גלחוהו לסטים (נזיר לט, א), סותר שלושים יום, כדי שיגדל פרע שער ראשו (פסוק ה), ואין פרע פחות משלושים יום, ולכן אחר שלושים יום מגלח ומביא קרבן, ואין נזירות פחות משלושים יום (נזיר, שם), דאין נזר אלקיו פחות משלושים יום.¹⁶

ב), שהוא כהנזיר מדרום שפחו עליו יצרו כו', וזה לגדור עצמו מהתאוות והגאוה והמותרות, ועל זה אין זמן, רק כל אחד ישער בנפשו אם זמן זה יספיק לגדור כחות יצרו, אז די בשלושים או במאה, הכל לפי מה שהוא אדם. והבחינה לדעת אימת נגמר שלמותו ומעלתו, שכחות יצרו לא יוליכוהו שולל, והחמדה לא יתעה להשכל, כשהוא מסתכל על עניני עצמו, כמביט על מפעלות אחרים, ולבבו אינו חשוד באהבת עצמו, אז בטוח, כי יקח מהנאות העולם במזג הראוי ולא יבא למותרות, ואדרבא יהנה מהעולם, ויהיה דעתו מעורבת בין הבריות, כי אינו מכוונת הבורא שלא יהנו מהעולם, רק זה בגדר רפואה, וכמו שאמרו (שם, י, א. ועוד) נזיר חוטא, ולכן דבר בלשון שהוא מביא עצמו כמביא איש אחר, ובהשקפה שהוא רואה מעלת זולתו ושוקל במאזני צדק, כן ישקוף על עניני עצמו. ודו"ק היטב¹⁴.

אם מביא את נזרו של שלושים ימי נזירתו, אבל אם גילחוהו ליסטים (לט, א) סותר שלושים.

ועל פי זה יתיישב ביאור המשנה, דתנן בניזיר (לט, א) "סתם נזירות ל' יום, גילח או שגילחוהו לסטים סותר ל' יום", ע"כ, דלכאורה צריך ביאור, מדוע סמכה המשנה שני דינים הללו יחד, סתם נזירות ל' יום לדין גילחוהו לסטים שסותר ל' יום. ולאור המבואר שצריך להביא נזרו של שלושים יום, ואין נקרא נזר אלוקיו אלא אם גדל שלושים יום, יתבאר היטב, ששני דינים אלו הם דין אחד, שאין יכול הנזיר להטהר אלא אם מביא פרע שער ראשו נזר אלוקיו לאוהל מועד, ואין פרע בפחות משלושים יום, לכן סתם נזירות שלושים יום, ולכן אם גילחוהו ליסטים סותר שלושים יום. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא. ודו"ק.

¹⁶ תמצית דבריו: עוד טעם על פי הפשט, מדוע כתוב "יביא אותו", פירושו, יביא את שערו שהוא נזר אלוקיו. ובא לומר, שאינו נטהר אלא אם הוא בעצמו מגלח שערות ראשו של שלושים יום, אבל אם גילחוהו ליסטים אינו נטהר, ומטעם זה סתם נזירות שלושים יום, דגידול פרע שער ראשו הוא שלושים יום.

י, א ועוד) שנזיר חוטא, כיון שאינו רוצה להנות מהעולם הזה, והקדוש ברוך רוצה שהאדם יהנה מהעולם הזה. ובזה מבואר היטב הלשון "יביא אותו", כמביא איש אחר, "ובהשקפה שהוא רואה מעלת זולתו ושוקל במאזני צדק, כן ישקוף על עניני עצמו". ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "יביא אותו", ולא כתוב יבוא, לרמז, שימי מלאות נזרו יהיו, כאשר יביט על עניני העולם הזה, כאדם אחר שמביט על חברו, ויהיה הלב נשלט על ידי שכלו, לשקול במאזני צדק בדיוק מה צריך לגופו, כי אין ראוי שאדם יהנה מהעולם הזה אלא כרפואה, בדיוק כמה שצריך לו, וזו מטרת הנזירות, להבדל מחומרי העולם, ולהיות שולט בלבבו ובחשקו.

[כח - המשך]

¹⁵ [כח - המשך] ועל פי הפשט יתכן לומר, שזה שכתוב "יביא אותו", פירושו יביא את שערו, שהוא נזרו שעליו, שהוא נזר אלוקיו. וזה הפירוש "כיום מלאות ימי נזרו יביא אתו אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", היינו יביא את שערו לפתח אוהל מועד, ובא הכתוב ללמד שאינו נטהר לאחר שלושים יום אלא

